

négyszögletes, mély sírgödörben – a fanyomok alapján – (deszka)koporsóba helyezett váz feküdt. Kevés mellékletét két vascsat, néhány gyöngyszem és egy orsógomb képezte. A váz lábánál kiskérődző- és madár-csontok voltak. A bontás során megfigyeltük, hogy a koporsóra ló végtagokat (koponya nélküli lóbőrt?) fektettek.

Szintén a lelőhely déli végén a humuszban újkőkori, AVK korú cserepek sűrűsödtek, de a vastag humusz miatt a sárga altalajba csak egy bizonytalan, szabálytalan, sekély gödör mélyült.

Munkatársak: Cseh János, Kertész Róbert, Tárnoki Judit régész, Jordán Viktória régészhallgató.

CSÁNYI MARIETTA

323. Rákóczifalva, Szabadság tér 1.

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) B

A falu központjában lévő általános iskola udvarán sportpálya építése közben 2003. május 16-án bronzkori urnasírra bukkantak. A munkát felfüggesztették, amíg a helyszínre nem értünk. Örömmel állapítottuk meg, hogy az urnasír csaknem érintetlen. Éppen csak a sír tetejét, azaz az urna peremét bolygatták meg a földmunka során. Kerek gödörben függőleges helyzetben lévő urna, mellette kis bögre töredékekben. Az urnát fedő tál darabjai az urna aljában a hamvak között kerültek elő. A sír a díszítetlen urna, a tál és a bögre stílusjegyei alapján a késő bronzkori halomsíros kultúra idejére keltezhető.

A leletmentésen segítségemre volt Hegedűs Gabriella gyűjteménykezelő.

CSÁNYI MARIETTA

324. Rákócziújfalu, Felsővarsány

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) U, B, Sza, A, Ge

A MOL „Kengyel-Észak gázmező termelésbe állítása” projekt-címmel 16 km-es gázcsövet fektetett le Kengyel és Martfű között – átszelve Kengyel, Szolnok, Rákóczifalva, Rákócziújfalu és Martfű határát. A terepbejárás során a gázcső nyomvonalában 11 lelőhelyet találtunk.

A gázmező 12. sz. lelőhelyén a gázcső egyenes vonalban halad tovább délkelet felé, eltávolodva a halastótól, egyben a Cseber-ér eredeti magaspartjától. A terepbejárás során ezen a területen cserepeket nem találtunk, azonban az árok kiásása után, annak metszetalát végignézve több beásásra lettünk figyelmesek. A foltokra rábontottunk és összesen 8, egymástól jelentős távolságra lévő objektumot találtunk. Az árok kettévágott egy gödröt, mely a tiszai kultúrába tartozott. A gödörbe beleásva valamint annak szélén, egy 8×8 m-es szelvényben összesen 3 korai népvándorlás kori gepida sírt, illetve temetőrészletet találtunk. Az egyik sírt kismértékben megbolygatta az árok, a másik kettő pedig vagy rablott volt vagy állatjáratok által volt fel-

dúlva. A két épebb sír Ny-K tájolású felnőtt (férfi) sírja volt, kevés melléklettel, köztük vascsat, vaskés. Az egyik váz koponyája valószínűleg torzított volt. A harmadik, kisméretű sírgödörben a csontoknak csak nagyon elporlott maradványait találtuk, valószínűleg gyermek vagy csecsemő sírja volt. Ebben csontfésű apró töredékei, vaskés és egy besimított díszű, ép füles edény került elő.

A temetőrészlettől mintegy 20 méterrel DK felé egy avar harcos sírjának részlete esett az árok vonalába. A K-Ny tájolású sírban összesen 26 melléklet volt, a veretes öv veretei és csatja mellett csont tarsolyfüggesztő, több vaskés, vasár volt az eltemetett halott derekánál. Fejénél ezüst halántékkarika feküdt, bal oldala mellé pedig egy kb. 120 cm hosszú vaskardot helyeztek. Lábánál füles kengyel volt, egyetlen darab, de ebben nem lehetünk biztosak, mert az árokásó a sírgödör lábrész felőli végét bolygatta meg. (A kiásott földet átszittaltuk, de további kengyelre utaló nyomot abban sem találtunk.) A sírban több, meghatározhatatlan, rozsdás vas-tárgy is volt. A sírt rablás nem bolygatta.

Az árok falában egy sekély kora bronzkori (Makókultúra) gödör, valamint egy földbe mélyített, hosszú és keskeny szarmata épület nyomai mutatkoztak még.

A vezeték árkanak (a csatornától számolt) 540. méterénél az árokásó megsemmisített egy kora bronzkori, a Makó kultúrába sorolható urnás-hamvasztásos sírt. Több edény összetört darabjait (nagy méretű urna, fedőtál, kisebb bögrék) valamint emberi hamvakat szedtünk össze a kidobott földből, az árokban a sír feltja azonban sehol sem látszott, az 1 méter széles árok azt mindenestől elpusztította.

Munkatársak: Cseh János, Kertész Róbert, Tárnoki Judit régészek, Jordán Viktória régészhallgató.

CSÁNYI MARIETTA

325. Rákócziújfalu, Kengyel-dűlő I.

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) U, LT, Ge, Sza, Á

A MOL „Kengyel-Észak gázmező termelésbe állítása” projekt-címmel 16 km-es gázcsövet fektetett le Kengyel és Martfű között – átszelve Kengyel, Szolnok, Rákóczi-falva, Rákócziújfalu és Martfű határát. A terepbejárás során a gázcső nyomvonalában 11 lelőhelyet találtunk.

A gázmező 7. sz. lelőhelyén, a halastó déli végénél a magaspart eltávolodik a gázcső nyomvonalától, ennek a lelőhelynek is az igazán intenzív része kívül esett a feltárt területen. 200 m hosszan – a rábontásokkal együtt – összesen 1138 m²-t kutattunk át, mindössze 32 objektumot tártunk fel. A nyomvonal teljes hosszában elszórtan újkőkori, AVK gödröket bontottunk ki. Foltjuk nem rajzolódott ki a fekete altalajban, csak paticszemcsék és edénytöredékek utaltak a beásásra. Ezekre a „lelet-csoportosulásokra” rábontva összesen 11 bizonytalan körvonalú, sekély, szabálytalan alakú, de gazdag és változatos leletanyagot tartalmazó gödröt találtunk. A humuszolt terület közepe felé egy hosszúkás, mélyen

földbe ásott, de sem cölöplyukat sem tűzhelyet nem tartalmazó kelta épület került elő. Az ásatás legszebb objektuma két földbe mélyített, majdnem négyzetes alakú, cölöpszerkezetes gepida ház volt. A nyomvonal déli felében a késő szarmata, gödrökből és árkokból álló telepjelenségek sűrűsödtek. Az egyik AVK korú gödörbe egy szabályos, kerek, Árpád-kori gödör volt beásva.

Munkatársak: Cseh János, Kertész Róbert, Tárnoki Judit régész, Jordán Viktória régészhallgató.

CSÁNYI MARIETTA

326. Regéc, vár

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kö, Kú

2003-ban döntően a keleti várfal északi és középső szakaszának környezetében dolgoztunk. Az északi szakaszon, az úgynevezett „Felsővár” területén végre sikerült pontosan meghatározni a 15. sz. végén emelt, a 17. sz. közepén teljesen kidőlt harmadik periódusú keleti várfal külső síkját. A fal alig emelkedik a sziklafelszín fölé, a Felsővár déli végénél pedig egy hosszabb szakaszon teljesen hiányzik. A középső vár északi részénél a falmag ugyan megvan, a külső sík azonban – egy rövid szakasz kivételével – hiányzik.

A középső vár északkeleti helyiségeiben a balesetveszély miatt egyelőre nem dolgozhattunk, ezért az északkeleti helyiségektől délre eső, jobb állapotú terek feltárását végeztük el részben. Kiderült, hogy az északkeleti helyiségeket magába foglaló háromszintes épületrész valószínűleg a középső vár legkorábbi épületei közé tartozik, hiszen a tőle délre eső helyiségek falai utólag épültek hozzá. Mindamellett ez az épületrész sem lehet idősebb a 16. sz. első felénél, mert falaiban másodlagos felhasználású kőfaragványok vannak. A tőle délre eső épületrész egyemeletes, háromosztatú egység. A három földszinti helyiség (középen egy pitvar, két oldalán egy-egy sáfárház) közül kettőt teljes egészében, egyet félig tisztítottunk meg az omladéktól. A kutatásnak külön jelentőséget adott az a tény, hogy az északi sáfárház feletti helyiségben sejtettük a regéci vár „Bokályos házát”. A feltételezést a feltárás eredményei igazolták: az omladékból igen nagy mennyiségű bokálytöredék került elő. A bokályok mellett más leletanyag alig volt a vizsgált területen, azonban ezek közül kiemelendők a nagyobb tömegben előkerült gömb alakú, vastag üvegből készült „tüzes labdák”.

A pitvarból nyíló tagozat nélküli kőkeretes ajtókból csak csekély maradványok kerültek napvilágra, a kőkeretek jó részét a jelek szerint korábban kifeszegték. Az északi sáfárház északkeleti sarkából kicsiny, egy sárba rakott fallal utólag leválasztott terecskét – bizonyára árnyékszék – tártunk fel, egyelőre csak részben.

Kisebb kutatást végeztünk az északnyugati falszorosban, ahol egy beszakadt boltozatú kisebb pincetér kezd kirajzolódni, de egyelőre sem pontos kiterjedése, sem mélysége nem ismert.

SIMON ZOLTÁN

327. Répcelak, Kecse-kút

(Vas megye) Kö

A Győr és Szombathely közötti 400 kV-os távvezeték Vas megyei szakaszáról készülő régészeti hatástanulmány elkészítéséhez terepbejárást végeztünk a nyomvonalon. A vizsgált terület részben növényzettel fedett.

Középkori településre utaló nyomokat (22. sz. lelőhely) regisztráltunk a területen.

ILON GÁBOR

328. Röjtökmuzsaj, Zsebe-domb

(Győr-Moson-Sopron megye) U, B

A 2003. június 30. és július 10. között végzett megelőző feltáráson a Röjtökmuzsaj és Ebergőc között épülő szennyvíztisztító-telep területén, a létesítendő objektumok helyén megvizsgáltuk a területet, ahol már a felszínen is kerültek elő őskori cserepek. A megelőző feltárással 3500 m² területet vizsgáltunk meg, ebből 2288 m²-en végeztünk feltárást, aminek során 11 objektumot (árok, gödrök) és 4 sírt tártunk fel.

Az I. szelvényben három késő bronzkori (Hallstatt A) urnasírt tártunk fel. Az 1. sír gödrében az urnán kívül több edény töredékeit is megtaláltuk, részben összeállíthatók, kiegészíthetők. A 2. sírban csak egy urna volt, a 3. sírban csak nyomait találtuk meg, néhány urnatöredék és kalcinált csontok jelezték helyét. Egy korábbi objektumba ásták bele. Az I. szelvényben 4 objektumot tártunk fel – kettőt csak részben –, ezek a dunántúli vonaldíszes kerámia kultúrájához sorolhatók. Vékonyfalú, bekarcolt geometrikus mintájú szürke edénytöredékek és durva, téglaszínű és sötétszürke tárolóedények töredékei egyaránt kerültek elő.

A II. szelvényben ugyanehhez a kultúrához tartozó további objektumokat találtunk és még egy urnasírt. Azt tapasztaltuk, hogy bár a felszínen szinte mindenhol mutatkoznak kerámiatöredékek és paticsdarabok, csak a nagyon fekete, alaktalan foltok alatt remélhető objektum, ott sem mindig. A leletben gazdag réteg alatt vékony kavicsréteg húzódik, az objektumokat ebbe ásták bele, tehát a kavics jól kirajzolja azokat.

A 3. létesítmény helyén (III. szelvény) – bár a tarlón még mutatkoztak leletek – nem volt régészeti objektum; negatív eredménnyel járt az Ikva irányában húzott vízvezető-árok vizsgálata is. Itt, a domb alján jóval vastagabb a humuszréteg, mint a domb tetején, ahol helyenként alig 20 cm. A terepbejárást során itt talált leletek csak lemosódhattak a dombról.

A leletek a Soproni Múzeumba kerültek.

GABRIELI GABRIELLA

329. Röjtökmuzsaj határa

(Győr-Moson-Sopron megye) Ő, R, LT, Ró, H, Á, Kk

2003. november 28–29-én terepbejárást végeztünk a község rendezési tervéhez kapcsolódó régészeti örökségvédelmi hatástanulmány előkészítése során.